

UDK 371.3:811.111
Stručni rad
Primljeno: 27. travnja 2011.

ŠTO JE ZAJEDNIČKO JOHNU BULLU I IVANU HORVATU – POUČAVANJE KLIŠEJA U NASTAVI ENGLESKOG JEZIKA

Ksenija Benčina, lektorica za engleski jezik
Učiteljski fakultet u Osijeku
Mirna Kurtović, prof. engleskog jezika i književnosti i
njemačkog jezika i književnosti, II. gimnazija Osijek
Lorna Dubac Nemet, predavačica za engleski jezik
Medicinski fakultet Osijek

Sažetak: Rad se bavi značajem i korisnošću poučavanja klišeja u engleskome kao stranome jeziku. U radu su prikazane aktivnosti za uvođenje i poučavanje klišeja u nastavi Engleskoga jezika s učenicima na višem i srednjem stupnju. Klišeji odabrani za aktivnosti podijeljeni su u dvije skupine: klišeji s vlastitim imenicama i razgovorni klišeji.

Ključne riječi: klišeji u engleskome jeziku, vlastite imenice, razgovorni klišeji, aktivnosti.

1. Uvod

Prema Longmanovom rječniku poučavanja jezika i primijenjene lingvistike (Richards i Schmidt, 2002: 75) *klišej* je riječ ili izraz koji je izgubio svoju originalnost i učinkovitost zbog prečeste uporabe. Mnogi autori naglašavaju negativan imidž klišeja definirajući ih kao „banalne izraze“ (Rogers, 1991), „izlizane fraze“ koje treba izbjegavati (Partridge, 1978). Klišeji se definiraju i kao idiomatske fraze (Nurberg u Bruce, 2010: 176) koje su nekada možda i bile svježije i valjane, a njihova se (ne)učinkovitost slikovito uspoređuje sa žigom čiji otisak zbog istrošenosti ostavlja sve slabiji trag. Ipak ne postoji jedinstveno stajalište što sve klišeji jest, pa Kalogjera (2005: 375) zaključuje da se svi pokušaji definiranja „vrte oko toga da je to riječ ili višečlana leksička sveza koja je jednom dobro poslužila u komunikaciji, ali je uslijed česte uporabe izgubila svježinu, pa čak i smisao“.

Crystal (1995) pojašnjava da klišeji izumiru upravo zbog prečeste uporabe izgubivši funkciju prenošenja značenja ili informiranja. Ipak je nemoguće uvijek biti maštovit i originalan u jeziku, pa stoga Crystal smatra da klišeji imaju i određenu vrijednost te im najčešće pribjegavamo kada se izražavamo rutinski ili želimo izbjeći preciznost. Wray (2002) klišeje promatra kao jedan od vidova formulaičnog govora i smatra prihvatljivom hipotezu da formulaične izraze iz memorije prizivamo kao cjeline koje nam omogućavaju

tečnije izražavanje nego kada se koristimo potpuno novim izrazima. Rogers (1991) njihovu vrijednost vidi u sposobnosti humorističnog izražavanja, sažimanja ili povezivanja misli. Ammer (2006) navodi da nije svaka uporaba klišeja nužno loša, a važno je da ih govornik zna prepoznati i da je svjestan njihove uporabe.

Usprkos prilično negativnome poimanju klišeja u materinjem jeziku zbog njihove „šabloniziranosti“ koja je u suprotnosti s jezičnom kreativnošću (Silić, 2006), smatramo da postoje brojni razlozi za poticanje poučavanja klišeja u engleskome jeziku: učestalo se koriste u svakodnevnome govoru, omogućuju komunikaciju već od samih početaka (pozdravi), prenose dio kulture stranoga jezika (Legac, 2005: 433) te pridonose tečnosti govora (Nesselhauf, u Kalogjera, 2005: 379) i hitrosti izražavanja (Kalogjera, 2005). U ovome su radu prikazane aktivnosti osmišljene u svrhu poučavanja klišeja u engleskome jeziku za učenike na srednjem i višem stupnju.

2. Zadaci i aktivnosti za poučavanje klišeja

Za odabir klišeja za sljedeće aktivnosti korištena su četiri rječnika engleskih klišeja. Odabir se temeljio na kulturološkoj obojenosti klišeja (klišeji s vlastitim imenima i prezimenima karakterističnima za englesko govorno područje) te učestalosti u svakodnevnome govoru (razgovorni klišeji, engl. *fillers*).

Klišeje smo podijelili u 2 skupine:

- 1) klišeji s vlastitim imenicama
 - vlastita imena i prezimena
 - zemlje i nacionalnosti (etnici)
- 2) razgovorni klišeji (engl. *conversational clichés, fillers*).

Za prvu su skupinu klišeja osmišljene tri aktivnosti, a za drugu dvije. Svakom aktivnošću predstavlja se i uvježbava osam različitih klišeja. Pregled aktivnosti, opis i primjeri klišeja nalaze se u tablicama 1. i 2., a u prilogu se nalaze predlošci za izvođenje aktivnosti.

Aktivnost	Opis aktivnosti	Primjeri klišeja u zadacima
A) <i>You name it!</i>	a) Učenici dobiju popis od osam klišeja, u svakome klišeju nedostaje jedna riječ, a to su imena: Johnny, Jack ili John. Učenici nadopunjavaju klišeje ponuđenim imenima. b) Nakon provjere učenici spajaju klišeje s odgovarajućom parafazom na engleskome jeziku	- John Doe - John Hancock - Dear John - John Bull - Jack of all trades - Every man Jack - Johnny-on-the-spot - Johnny-come-lately

	te predlažu odgovarajući prijevod na hrvatski jezik.	
<i>B) Quiz: What's in a name?</i>	<p>a) Za svaku su tvrdnju ili pitanje ponuđena tri odgovora, a učenici rješavaju kviz odabirući točan odgovor.</p> <p>b) Novonaučenim klišejima potom se koriste odgovarajući na pitanja iz vlastitog iskustva.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jekyll and Hyde - Joe-Six-Pack -every Tom, Dick and Harry - rob Peter to pay Paul - Hobson's choice - the real McCoy - Simple Simon - Uncle Sam
<i>C) It's all Greek to me!</i>	<p>a) U ponuđenim su frazama tamnije otisnuti pridjevi izmiješani. Učenici spajaju odgovarajući pridjev s imenicom kako bi dobili poznate fraze.</p> <p>b) Učenici spajaju dobivene klišeje s definicijama.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dutch treat - Dutch courage - Dutch uncle - the American dream - to take French leave - Russian roulette - It's all Greek to me - Chinaman's chance

Tablica 1. Opis aktivnosti – klišeji s vlastitim imenicama

<i>A) Mark my words!</i>	<p>a) Učenici trebaju nadopuniti posljednju riječ u klišeju. Ponuđene su riječi koje nedostaju.</p> <p>b) Umjesto podvučene parafraze klišeja učenici odabiru odgovarajući klišeji iz 2.a zadatka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - believe it or not - and I don't mean maybe - it goes without saying - mark my words - with all due respect - needles to say - as a matter of fact - last but not least
<i>B) In a nutshell</i>	<p>a) Učenici čitaju dijalog u kojem su podvučene riječi u svakome klišeju zamijenjene sinonimom. Nakon što među ponuđenim riječima pronađu točnu, upisuju je u odgovarajući klišeji u dijalogu.</p> <p>b) Koristeći se klišejima iz dijaloga učenici u paru osmišljavaju svoje dijaloge.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - So far, so good -All things considered - In a nutshell - I hate to mention it, but... - All in all - Come again? - For what it's worth... - I hate to say it

Tablica 2. Opis aktivnosti – razgovorni klišeji (fillers)

Izvedeći aktivnosti s učenicima primijetili smo da su čak i oni na višoj razini slabo upoznati s klišejima u engleskome jeziku, ali su pokazali veliko zanimanje i motiviranost, posebno pri prevođenju i prilagođavanju klišeja s

vlastitim imenima i nacionalnostima hrvatskomu jeziku. Daljnim bi istraživanjima bilo zanimljivo ispitati postoje li razlike u usvojenosti klišeja između učenika srednjeg i višeg stupnja, kao i provjeriti njihovo poznavanje prijevodnih ekvivalenata u hrvatskome jeziku.

3. Zaključak

Unatoč negativnom imidžu koji imaju među izvornim govornicima, klišeji su se nametnuli kao pogodna tema za obradu u nastavi Engleskoga jezika, i to upravo zbog učestalosti u svakodnevnome izražavanju. Određena skupina klišeja (klišeji s vlastitim imenima i prezimenima karakterističnim za određeno govorno područje) odražava kulturu pojedinoga naroda, a upoznavanje učenika s takvim klišejima od višestruke je koristi te ono ne bi trebalo služiti samo kao vježba za proširivanje vokabulara. Klišeji koji sadrže imena zemalja i nacionalnosti posebno pomažu u razbijanju stereotipa, a kod učenika razvijaju kritičan stav prema predrasudama i prihvaćanje različitosti. Nadalje, njihovu smo karakterističnost (npr. tipična imena) iskoristili za prilagodbu i usporedbu s hrvatskim imenima i običajima.

Razgovorni klišeji (engl. *fillers*) učenicima olakšavaju snalaženje u svakodnevnom komunikacijskim situacijama. Odabrani klišeji pripremaju ih za započinjanje razgovora, prirodnu razmjenu replika, kraća usmena ili pismena izlaganja te za prikladan završetak razgovora. Nakon usvajanja takvih klišeja učenici spremnije ulaze u razgovor kako na formalnoj tako i na neformalnoj razini.

Upoznavanje učenika s klišejima u engleskome jeziku ne pridonosi samo obogaćivanju vokabulara nego ih može i potaknuti na nov način promišljanja o kulturi i učenju stranoga jezika.

Literatura:

1. Ammer, C. (2006): *The Facts on File Dictionary of Clichés*, New York: Facts on File.
2. Bruce, D. (2010): *Lloyd Alexander's The Black Cauldron: A Discussion Guide*, Athens, Ohio. Preuzeto 8. rujna 2011. s http://www.lulu.com/items/volume_68/8811000/8811880/1/print/8811880.pdf
3. Creswell, J. (2000): *The Penguin Dictionary of Clichés*, London: Penguin Books.
4. Crystal, D. (1995): *The Cambridge Encyclopedia of the English language*, Cambridge: Cambridge University Press.
5. Kalogjera, D. (2005): *Što je – na kraju krajeva – klišej?* U: Granić, J. (ur.) *Semantika prirodnog jezika i metajezik semantike*. Zagreb – Split: HDPL, 373-384.

6. Legac, V. (2005): *Klišej i interkulturalnost u ranom učenju stranih jezika*. U: Granić, J. (ur.) *Semantika prirodnog jezika i metajezik semantike*. Zagreb – Split: HDPL, 429-436.
7. Partridge, E. (1978): *A Dictionary of Clichés*, New York: Routledge.
8. Richards, J.C. i Schmidt, R. (2002): *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*, London: Longman Pearson Education.
9. Rogers, J. (1991): *The Dictionary of Clichés*, New York: Ballantine Books.
10. Silić, J. (2006): *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*, Zagreb: Disput.
11. Wray, A. (2002): *Formulaic Language and the Lexicon*, Cambridge: Cambridge University Press.

PRILOZI – Aktivnosti

1 A) You name it!

- a) Fill in the gaps using the appropriate name for each cliché: JOHNNY, JACK or JOHN.
- b) Match the clichés with the correct explanation and translate them into Croatian.

JOHNNY, JACK or JOHN

- | | |
|---------------------------|---|
| 1 _____ Doe | a) the typical Englishman |
| 2 _____ Hancock | b) one's signature |
| 3 _____ -on-the-spot | c) a newcomer |
| 4 Every man _____
time | d) a person who is present at a crucial time |
| 5 Dear _____ | e) a person who is good at everything |
| 6 _____ Bull
off a | f) a letter or other notification calling off a |
| 7 _____ of all trades | a romantic relationship |
| 8 _____ - come-lately | g) everyone without exception |
| | h) a person whose name is kept a secret or is not known or an average or typical person |

1 B) What's in a name?

What do the following names refer to? Read the sentences and choose the correct answer.

1 Jekyll and Hyde

- a) two well-known respected families
- b) an individual who has two completely different sides, one good and the other evil
- c) colleagues who do not get on well

2 Joe Six-Pack

- a) A working-class male
 - b) A brand of beer
 - c) A father of a large family
- 3 **Simple Simon**
- a) A popular children's game
 - b) A foolish person
 - c) A law-abiding citizen
- 4 **Every Tom, Dick and Harry**
- a) Typical students
 - b) Extremely brave soldiers
 - c) Everyone, no matter what social grade or degree of ability
- 5 If you **rob Peter to pay Paul**
- a) you take money intended for one thing and use it for another
 - b) you make money by doing something illegally
 - c) you collect money for charity
- 6 **Hobson's choice**
- a) A choice hard to make
 - b) A free choice in which only one choice is offered
 - c) A very strict selection
- 7 **The real McCoy**
- a) A real person, not a fictional character
 - b) An extremely courageous man
 - c) The real thing, the genuine article
- 8 **Uncle Sam**
- a) A favourite male relative
 - b) The USA or its government
 - c) An admirable politician
- b) *Answer the following questions:*
- 1 Do you know a "Jekyll and Hyde" type of person? When is it most obvious? Is it a problem for them? Is there a Jekyll and Hyde in all of us?
 - 2 Is there a stereotype about Joe Six-Packs in our society? Do all Joe Six-Packs behave like that?
 - 3 Do you find the adjective *simple* in Simple Simon offensive? Is there such an expression in your language?
 - 4 What is every Tom, Dick and Harry in your country like?
 - 5 Have you ever robbed Peter to pay Paul? How do you feel you have to rob Peter to pay Paul?
 - 6 Have you ever had a Hobson's choice? How did you feel? Have you ever offered someone a Hobson's choice?
 - 7 Do you only buy the real McCoy's? What makes the real McCoy very special? What was the last real McCoy that you bought?
 - 8 Is there an expression similar to Uncle Sam in your country?

1 C) *It's all Greek to me!*

- a) *In the following phrases the adjectives in bold are all mixed up. Join the adjectives with appropriate nouns to get a well-known phrase.*
b) *Match the phrases with the correct definitions.*

the **Russian** dream to take **Dutch** leave **Dutch** chance
Greek treat **French** uncle **Chinaman's** courage
American roulette

It's all **Dutch** to me

- a) The image of prosperity, achievable through hard work; the values and social standard
b) To leave work without asking permission first
c) No chance whatever, a hopeless undertaking
d) A meal or entertainment in which all persons pay their own expenses
e) A person who criticises or reproves severely
f) Courage induced by drinking alcohol
g) To engage in a reckless, potentially fatal activity
h) It's incomprehensible, I don't understand it

2 A) *Mark my words!*

- a) *Fill in the phrases by using appropriate words from the box.*

SAYING	FACT	SAY	RESPECT
NOT	MAYBE	LEAST	WORDS

- 1 With all due _____
2 Believe it or _____
3 It goes without _____
4 Mark my _____
5 Needless to _____
6 And I don't mean _____
7 As a matter of _____
8 Last but not _____

- b) *Use the appropriate phrases from 2 a) instead of the underlined parts.*

- 1 A mother to a child: Clean your room immediately. I'm very serious about my order!
2 I know that she looks very young and surprising but true, she is already in her 50s.

- 3 This actor is great, he is definitely going to win an Oscar for his new film, pay attention to what I'm saying because it's true!
- 4 No offence but, you can't possibly know who is responsible for the accident because you weren't there.
- 5 Major cities in Croatia are: Zagreb, Split and Osijek and one more important despite being mentioned at the end, Rijeka.
- 6 It is generally understood and accepted that you can improve your English by spending some time in an English-speaking country.
- 7 This book is really good; actually it's among top ten this year.
- 8 He left her, it's obvious, doesn't need to be said, she's devastated.

2 B) In a nutshell

- a) *Read the dialogue. Use the appropriate word(s) from the box instead of the underlined expressions.*

COME	CONSIDERED	MENTION	HATE
NUTSHELL	ALL (2x)	WORTH	GOOD

A: I hate to declare it, but I saw your ex-girlfriend with a guy.

B: Go again?

A: I think your ex has a new boyfriend. For what it's valuable they seemed rather gloomy. How are you coping with the break-up?

B: So far, so well. As much as I detest to say it I still miss her, but everything in everything I'm beginning to feel better. All things regarded, I'm fine. In a box, life goes on.

- b) *Work in pairs. Write your own dialogue(s) using the clichés from the previous exercise.*

(The topics might be: the end of the school year, planning a trip, asking for your parents' car, buying a new computer...)

What Do John Bull and Ivan Horvat Have in Common – Teaching Clichés in English

Abstract: This paper deals with the significance and benefits of teaching English language clichés and suggests activities for introducing and teaching clichés to upper intermediate learners of English. The clichés are divided into two groups: clichés with proper nouns and fillers.

Keywords: clichés in English, proper nouns, fillers, activities.

Welche Gemeinsamkeiten haben John Bull und Ivan Horvat – wie man Klischees im Englischunterricht lehrt

Zusammenfassung: Die Arbeit beschäftigt sich mit der Bedeutung und dem Nutzen des Unterrichtens von Klischees im Englischen als Fremdsprache. In der Arbeit werden Aktivitäten für die Einführung und den Unterricht von Klischees im Englischunterricht auf der höheren und mittleren Ebene gezeigt. Die Klischees, die für die Aktivitäten ausgewählt wurden, sind in zwei Gruppen eingeteilt: Klischees mit Eigennamen und Modalpartikel.

Schlüsselbegriffe: Klischees in der englischen Sprache, Eigennamen, Modalpartikel, Aktivitäten.